

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9 (49/septembrie 2024)

Meeting românesc în Blaj (15-17 Maiu 1848)

Traducere din opul anonim »Zur Geschichte des ungarischen Freiheitskampfes«, Cassel 1852 I. Marțian

S-a vorbit și s-a scris mult despre aceasta primă, măreață adunare națională românească, dar totul ce s-a publicat mișună de incorectități. În schița ce urmează, și care s-a făcut după raportul unui martor ocular, noi ne vom bizui să dăm cititorilor un tablou fidel al acestui eveniment atât de interesant în felul său. În zilele premergătoare datei fixate pentru aceasta adunare se putea vedea, în cale spre Blaj, număroase gloate de țărani din toate districtele locuite de Românii țării, și toată lumea avea impresia că acolo se va ținea o monstruoasă adunare de popor, iar nu numai o adunare a popilor, precum suna textul încuviințării date Românilor.

Țăranii veniau mai adesea în grupuri de câte 20-30 de inși, în frunte un popă cu barbă, în reverendă albastră de postav, cu pălărie lată și manta lungă, călare pe o mârțoaică. Rapoartele în care se vorbește despre o ceată de 15-16 mii de călăreți sunt false, căci o atare ceată nu a existat. De altă parte portul românilor nu e nici decât pitoresc, ci este ordinar, constând din o sarică neagră ori sură de pănură proastă care ajunge până la genunchi și în privința croieiei și a formei este asemănătoare cu un palton; apoi o specie de vestă din piele de miel cu lâna în lăuntru și o cămașă care trece peste șolduri, legată de trup cu o curea de o palmă de lată. Pe picioare poartă pantaloni albi din pănura cea mai ordinară și în loc de ciobote își leagă opinci din piele de talpă crudă cu multe curele înfășurate de glesne. O căciulă de piele de miel, ori o pălărie joasă cu pană lată completează în fine acest costum antidiluvian¹.

În Blaj se adunară cu încetul acei fruntași, în mare parte fugari din Valachia, cari se înțeleseră cu studenții și preoții tineri ca să trezească în aceste mase brute conștiința națională în scopul de a exopera de la împăratul și guvern, în aceste vremuri critice, toate acelea avantaje la care se credeau îndreptățiți prin numărul lor mare. Domnii aceștia, care și ei purtau costum național, se învârteau, se strecorau și fugeau înapoi și încolo printre gloatele care creșteau repede, și dovedeau tot atâta zel cât și abilitate în pregătirea maselor populare, care în parte erau de o brutalitate animalică. Se putea observa cum pătrundeau în orizontul mărginit al acestor bieți plugari, care nu puteau să înțeleagă chestiunea în scopul căreia erau exploatați cu tot dinadinsul. Fiecine știa că se va întâmpla un lucru mare, dar nu putea să înțeleagă ce va fi acela. Mai regretabil era că ura împotriva domnilor de odinioară și mai cu seamă împotriva elementului unguresc se propaga pe toate căile.

Prima ședință s'a ținut în biserică și cu toate că și aceasta a oferit detalii interesante, totuși noi vom alege pentru tabloul nostru ceva mai caracteristic: *marea adunare de popor în câmpul liber*. Blajul e situat în o vale frumoasă și prezintă, cu multele sale biserici și turnuri, cu deosebire de la distanță, un aspect nostim. E reședința episcopului așa numiților »Uniții«, care demnitare în prezent o reprezintă episcopul Lemenyi. Dinaintea orașului se întinde un șes vast înconjurat, ca toate șesurile Ardealului, de dealuri și coline frumoase acoperite cu păduri și vii. În scopul ca să putem cuprinde cu privirea totul ne vom așeza pe o înălțime. O monstruoasă mulțime de popor se întinde trândavă și întunecată înaintea ochilor noștri ca o „tabără mare,” având forma unei stele. Sunt Românii cu numeroase femei și cu copiii lor. Trebuie să mărturisim că aranjarea acestui castru avea ceva surprinzător. La mijlocul lui era un loc liber, a cărui circumferență de jur împrejur o formau Românii șezând ori stând tupilați, care însă nu se mișcau niciun moment de la locurile lor și nu lăseau pe nimeni să treacă printre ei. La dosul acestora, cât puteai să vezi cu ochii, zăceau, ședeau, steteau în picioare și umblau figurile grosolane ale căror vorbărie sălbatică și strigăte produceau un zgomot ca cel ce premerge unei furtuni ce se apropie. De la locul liber

¹ Arhiva Someșană, p. 367

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9 (49/septembrie 2024)

ce l-am descris în cele premergătoare că era înconjurat de un cerc de Români care ședeau, se desprindeau prin masele dese de popor mai multe drumuri în formă de raze și pereții acestor drumuri erau formați iarăși din Români, care ședeu cu o statornicie care nu suferia nici o turburare; astfel totul oferia un aspect într'adevăr impozant. La mijlocul acestui caracteristic lagăr, a cărui împrejmuire era ceva automatic, pe câtă vreme masele din cuprinsul lui se agitau deavalma, era o schelă ridicată din scânduri, o *tribună pentru oratori* înconjurată de nenumărate drapele purtând colorile rusești și românești, printre care se mai întrezăreau și nu prea frumoasele colori ale unui singuratic și modest steag negru-galben. Pe schelă stăteau cei doi episcopi Lemenyi și Șaguna. Primul un bărbat bătrân cu barbă căruntă, cu fisionomie blajină și cinstită, în cabană neagră tivită cu roșu și cu o pălărie cu trei cornuri în cap. Al doilea, episcopul Șaguna, o figură înaltă și robustă cu fizionomie tipică românească, încadrată de o barbă strălucitoare cu ochi mari și plini de foc și cu o expresie de semeție și șiretenie. El era doar cel mai frumos reprezentant al rasei sale. Îmbrăcămintea îi era întru toate asemănătoare celei a episcopului Lemenyi, dar mai îngrijită și mai elegantă. Pe lângă acești frunțași se mai vedeau pe schelă și comisarii guvernului în paltoane garnisite cu găitane, apoi prefectul județului Hunedoara Vasile Nopcea, român de origină, cu figură frumoasă și energică în vârstă mijlocie, apoi câțiva preoți, nobili și advocați. Vasile Nopcea avuse în timpul din urmă un duel cu Ladislau Barcsáy, un bărbat din una dintre cele mai distinse familii ungurești din țară și descendent al principelui ardelean Acațiu Barcsáy, din pricina că acesta îl numi »valach«. Acum însă Nopcea părea fudul de origina sa românească și se mândria în public cu aceasta, ceace pe ungurii prezenți îi făcea să zimbească.

Nu departe de această adunare poporală, a cărei număr s'a fixat când cu 15 când cu 40 de mii, era postat un detașament de trupe austriace, ba mai era prezent și un general austriac, care însă își da aerul că ținuta lui este cu totul neutrală. Ungurii care participau numai din curiozitate la aceasta adunare, erau nemulțumiți chiar de la început, că generalul nu interveni și nici nu avea de cuget să intervină și să dizolve cu forța adunarea, deoarece aceasta nu era o adunare a popilor pentru care Românii posedau încuviințare.

În sfârșit adunarea fu deschisă cu o cuvântare plină de fraze și începu să ia înfățișarea meetingurilor ai căror martori am fost atât de adese ori în timpul din urmă, în toate părțile monarhiei austriace. Suntem constrânși să mărturisim că până la acest moment nu am înțeles de loc contrastul brusc ce există între oratori și auditoriul lor. Căci pe cât de iritați, pățimași și înfuriați se înfățișau conducătorii revoluției românești, pe atât de apatice și uluite rămâneau masele populare ale căror pasiuni intenționa să le excite întregul lux oratoric. *Dar să ascultăm:* Un bărbat cu exterior comun și neîngrijit urcă la tribună. El este un avocat, român de origină, cu numele *Bărnățiu*, care și-a schimbat numele său urât mai întâi în Barnuța, apoi în Barnutin. E un bărbat plin de forțe și energie, cu mult talent oratoric și bun cunoscător al mușteriiilor săi din oraș și de la țară. Aruncându-și privirea cutezătoare și sălbatecă peste mulțimea tăcută începu cu voce sonoră: »*Frați Români! Voi cari ați stăpânit odinioară această frumoasă țară împreună doară cu multe altele, ajunși în sclavie ați pierdut vechea voastră proprietate istorică. Și nu o puteați pierde decât prin un dușman care a ridicat armele, forța brută, împotriva voastră. Așa este?*« Aceste două cuvinte din urmă le strigă cu voce tare ținând ambele mâini la gură, ca o pâlnie, și întorcându-se împrejur. Atunci ca mugetul mării urlă mulțimea din mii de gâturi »Așa!«

După ce se făcu liniște iarăși ridică oratorul mâinile la gură și strigă: *Noi vrem deci să ne apărăm bunul nostru drept cu cuvântul și cu fapta. Așa este?*« »Așa!« răspunsă din mulțime ca un tunet. »*Noi suntem mai mulți și totuși ne-au izgonit tiranii, celea trei națiuni: Ungurii, Sașii și Săcuii. Nouă ne zic: țărani, slugi, iobagi, pe câtă vreme ei își usurpă singuri numele de națiuni. »Români! Să nu uitați de mărirea înaintașilor voștri a stăpânilor lumii, a Romanilor. »Noi vrem să fim în Ardeal a patra națiune! »Așa este?*« »Așa!« răsună din nou.

AVRAM IANCU - 200!

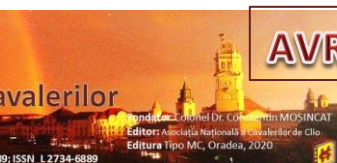

Nr. 9(49)/septembrie 2024)

Nu vom reproduce la acest loc întregă cuvântarea, ci vom menționa numai că pretențiunile Românilor care au fost comunicate adunării, erau cuprinse în 16 puncte predate cu aceleași manevre și cu întrebarea de încheiere: Așa este? La care întotdeauna urma ca răspuns urletul: Așa! După ce Bărnuțiu și-a terminat cuvântarea se perândară încă mai mulți oratori, mai cu seamă advocați, studenți și clerici care își schimbaseră reverendele cu haine civile. Toate acestea cuvântări se învârtiau parte în jurul gloriei Romanilor revendicate pe seama națiunii românești, parte în jurul sclaviei îndelungate pe care o suferiseră până în vremile împăratului Iosif care a șters iobăgia. S'a mai vorbit și despre marile poveri cu care sunt încărcăți și despre toate nedreptățile pe care le-au suferit din partea celor trei națiuni și prin abuzurile singuraticilor și ale guvernelor. Dar nimeni nu a făcut vreo amintire despre faptul că stăpânitorii de până acum i-au liberat pe iobagi de bunăvoie de poveri și că au încercat cu toate mijloacele să ducă această liberare la desăvârșire. La unii dintre oratori patima se potențase într'atâta încât făceau spumă la gură, scrâșneau cu dinții și le curgeau lacrimile. Era cel mai sălbatic, dar tot odată și cel mai înduioșător aspect ce se putea imagina. Vorbiseră mai mulți; se auzia plâns și suspine și înjurături, apoi urmă o pauză de tăcere profundă până iarăși se auzi tunând un »Așa!«

Acum urcă la schelă un tânăr zdravăn cu palton uzat; Pălăria-i cade de pe cap și un păr buclat îi acopere fața frumoasă. El conducea de mână pe un bătrân neputincios, îmbrăcat românește, cu fața sfioasă și speriată, care-l urma umilit și fără voință. La tribună se opriră; bătrânul îngenunchie, tânărul îi puse mâna pe umăr, aruncă o privire sălbatecă împrejur și începu: *»Frați Români! Vedeți voi pe acest bărbat bătrân? Fruntea lui onorabilă e pleșuvă, ochii îi sunt stânși și membrele sale sunt lâncezite! Fraților, ceva nemi pomenit s'a întâmplat: Feciorul acestui moșneag, prietenul nostru, nobilul Micaș a fost întemnițat în Cluj pentru că ne iubește, pentru că a cutezat să le spună opresorilor noștri dreptatea în față! »El șade acum în temnița cea întunecată, umedă și rece — auziți voi frați Români? — fiindcă el nu s'a lingușit, fiindcă el ascultă de poruncile Dumnezești și nu mințește, ci își ridică sfânta lui voce cutezător și puternic pentru bunul nostru drept.* »Astfel tratează cu noi aceste trei națiuni, cu noi al căror număr este de milioane, cu noi în al căror număr ei dispar ca un picur de apă! **»Frați Români! Oare să le mai suferim noi acestea? Așa-e că nu? »Nu!«** strigă poporul la un semnal dat și ridică mâinile ca la jurământ. **»Vedeți-l pe acest moșneag, — continuă oratorul — lacrimile i-au secăt, le-a vărsat toate pentru unicul său fiu. A fost la cei mari și puternici, dar părintelui care se ruga pentru fiul său nevinovat i-s'a arătat ușa și el fu amenințat cu bastonul care desonorează. Frați Români, noi îl vom desrobi pe Micaș! Așa este? »Așa!«** răsună ca un tunet din toate părțile.

Urmează să explicăm cititorului pentru ca să înțeleagă scenele aceste. Micaș, fiul unui nobil român cunoscut din pricina zgârceniei sale și asprimii față de cei câți-va țărani care îi erau iobagi, era avocat și unul dintre cei mai fanatici Daco-Români. El este identic cu acela cărui îi era rușine până în zilele din Martie de numele său românesc și se numia Mikes, precum este știut că acesta este numele unei familii nobile de Săcui, al conților de Mikes. Pe urmă își preschimbă acest nume iarăși în Mikas și mai târziu chiar în Mikassin. El este identic cu acela care le spuse Ungurilor în coloanele unui ziar ardelean amenințându-i: să-și înfășoare văluri negre împrejurul pălăriilor, dacă vor mai stărui pe lângă Uniune, ce va să zică unirea Ardealului cu Ungaria. Micaș este un bărbat cu maniere brutale, cu exterior respingător, talent mărginit, dar de o rară energie. A fost arestat pentru uneltiri și agitări secrete de care s'a făcut vinovat, de altă parte pentru amenințări exprimate în public, dar ulterior fu pus în libertate ca să poată fi complice la toate atrocitățile de care s'au făcut vinovate hoardele Româniilor din Ardeal. Moșneagul care a jucat destul de stângaci rolul bătrânului Micaș la meetingul din Blaj, era în adevăr tatăl avocatului; și el nu era nici decât mulțumit cu ținuta fiului său, ci era foarte indignat de purtarea lui. Din aceasta scurtă descriere se poate vedea de ce mijloace se folosesc șefii revoluției românești pentru de a instiga pe frații lor împotriva elementului unguresc și a umplea inima lor de ură și răsbunare împotriva acestora.

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9(49)/septembrie 2024)

După ce mai cuvântară încă mulți, între care și bătrânul Lemenyi într'o formă mai împăciuitoare, apoi Șaguna care era un orator pe cât de impozant pe atât de dibaciu, adunarea se disolvă. Persoanele distinse urmară comisarilor și episcopilor în orașelul Blaj, lăsând diferitele mase populare peștițe mișunând pe câmp. În tot cursul adunării a domnit liniște și ordine și nu s'a comis nici un exces. Seara străzile Blajului erau luminate.

Din scrisorile celor dispăruți D-l A. A. Mureșianu publicist în Brașov ne trimite această scrisoare pe care vajnicul apărător al drepturilor și averilor grănicerești nășăudene Ioachim Mureșianu o adresă în 1860 lui Iacob Mureșianu, proprietarului și directorului «Gazetei Transilvaniei», raportându-i despre felurite chestii din timpul când era funcționar ministerial în Viena și apoi - în Pesta. Dulce bade, Cu toate că sunt ocupat până peste umeri, nu aș voi ca și a treia oară să fiu mai scurt la vorbă de cât aș fi voit chiar și la scrisoarea din Mai. Ceeace nu putui face nici atunci nici cu ocaziunea prenumerațiunii pentru BerarIergm'eyit Păuneanu, voi să împlinesc acum, dacă și nu în extinderea din afară, cel puțin în cea intrinsecă. Tăcerea mea de atunci în privința meteleilor noștri de consilieri imperiali îți va fi putut cădea cam curioasă, față de mijloacele ce se puseră în lucrare de atunci încoace spre a-i populariza. Astăzi e ziua începerii dezbaterilor despre buget, unde motofelii noștri de până acum pot să desvolte o artă oratorică surprinzătoare și impunătoare; dar cu toate acestea iată că atât sunt de cerbicos încât și cu pericolul de-a deveni dezmințit, nu pot să-mi fac multă speranță în căpățina și în caracterul Dnealor, ce nu-l posed. Se poate ca să fiu orb întru iluziunile mele, dar Atotputința se vede a-mi șopti că prin astfel de oameni nu ne vom procopsi nicicând. Prin urmare toate mijloacele spre a-i populariza sunt pâine aruncată în gura cânilor, cu detragerea fiilor familiei. Ca să mă amestec să voiesc a opri sau a stăvili cât de puțin entuziasmul născut ca focul cel de paie pentru ei în inimile confrăților, era cu neputință. Unui astfel de încercător i-ar fi arătat, precum vedea-vom și la frățiorii din Viena, poate chiar calea cătră casa nebunilor. Așa ce era de făcut mai bine decât a nu te opune torentului, ci a-i lăsa pe oameni victimă oarbei lor încrederi.

Deci cât am fost în Viena, de când se strânse consiliul imperial adică dela începutul lui Mai până în 15 Iulie când fui mai întâiu aci să mă prezint la mai marii mei de acum, eu nu am fost la nici unul din consilieri să le fac curtenirea². După o luptă de două luni ce o purtai cu ministerul, în urmă fui totuș constrâns a veni la Pesta în pozițiunea în care mă aflu. După ce adecă mi-am fost stors trei decrete favoritoare ca să le fac necaz pentrucă nu m-au întrebat când mă denumiră, îmi dădui demisiunea în 8 Iulie. Ei în loc să scape de o lighioană ce i-a purtat de nas atât timp, încât pe altul l-ar fi țipat de zece ori după atâta opoziție, iată că nu mi-o primiră ca și cum nu știu ce ar fi pierdut prin dimiterea mea, ci îmi deteră un termen de trei zile în care să mă »însinuu la mai marii din Pesta că voesc să intru în oficiul cel nou«; adică lor nu le era de oficiu, numai să mă duc odată, să nu rămână ei de rușine înaintea autorităților din Pesta. Să fi avut un capital care să-mi aducă venitul cât face plata, sau să fi avut ațâți bani gata câți să-mi fie destuii a-mi complana socotelile și a trece dincolo, eu acum nu aș fi în Pesta. Însă așa în 15 Iulie fui în Pesta la insinuare că »voesc să intru«, și așa mă întorsei pe câteva zile iarăș la Viena. Cu ocaziunea prezenței mele în Pesta era chiar și Mocioni consilierul acasă.

Chemat de alții îi făcui vizita cu o receală nu ca la cel ce se cugeta el, ci ca la unul mai de jos. Cu toată întinsa cordialitate cu care mă întâmpină, eu mă despărții de el ca și de servitorul de cancelarie de la cancelaria redacțiunii din Viena. Nu făcu în mine impresiune nici bună nici rea. Un adevărat om al mamonului de ban, el nu mai știe alta decât să trăiască de azi pe mâne. Caracter privat se vede a fi mai bun decât ai săi cei crepați ca vitele lângă gard. Tatăl său și fratele său erau în viața privată de nesuferit. Multă vorbă nu făcui cu el văzând că nu e cu cine, cu toate că aflai de la ministru cum că el încă astă-iarnă, când merse să se candideze de consilier, mă recomandase îngrijirii (ministrului), fără să mă cunoască în persoană. Pentru această osteneală necerută îi mulțumii cu ocaziunea vizitei. Motivul

² Ibidem, p. 374

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9 (49/septembrie 2024)

recomandării lui cred că a fost să arate că el cunoaște pe Români ce nu-l cunoșteau pe el. De aceasta destul! După întoarcerea mea din Viena, îmi începui oficiul în 22 Iulie, fără a fi fost la Balaurul din Sibiu. Spuindu-ți chiar drept, eu mă țin fericit până când nu mă cunoaște. Pe junimea din Viena, iar mai ales pe teologii uniți, îi apucă la brâncă. Ei încântați de primirea lui îi serviră de propagatori devadrese, în Ungaria. Toată dieceza Orăzii s'a subminat pentru că să se popularizeze el, și ști pentru ce făcu el aceasta? Pentru că guvernul aflase cum că: ei toți trei sunt nepopulari. Despre aceasta îmi spuse chiar șeful meu. Așa căutară să arate guvernului din contra că ei și dacă nu-s populari, dar au influență. După agitări ei ,reușiră, dar poporul nostru deveni a fi judecat ca băieții, care fug și țipă, covrig până când dau cu nasul de pământ. Urmările se și văzură. Prin bărbații noștri ajunserăm ca limba română să fie totuși în locul numai lipitura altora, pe când cea ungurească și sârbească vibreză în asemănare cu cea nemțească. Între astfel de împrejurări sunt-mahreale iluziunile unei fantazii orientale decât toate încercările cu căpcăuni; Pentru că să fiu priceput e bine să știți că: Ungurii au-ieșit deasupra, și cum? Cu tenacitatea în cele propuse. Acum nu mai au decât a trage pe Români în concertul lor și numai spre al lor folos, și atunci constituțiunea antimarțială e »mutandis: mutandis« iarăș în picioare. »Magyarország integritása* și, »a Magyar Korona jogai« sunt principiile fundamentale sau simboalele lor, și cu drept pană atunci până când noi nu ne vom căuta ce, (*lipsă text*). Au trecut timpurile fățarniciei, dar numai încă nu au sctiut a le descoperii. Să fie mai consolidați frații, îndată ar fii timpul a începe tortul și țesetura.....